

УДК 378.147
ББК 74.580

І.А. Попко
м. Львів, Україна

ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ ФРАНЦУЗЬКИХ ПОЖЕЖНИКІВ

Вступ. Концепція дистанційного навчання (*la formation ouverte et à distance* ou FOAD) завойовує все більше послідовників серед французьких пожежників. І це, мабуть, тільки початок. Визначення відкритого та дистанційного навчання було чітко дано Генеральною комісією з питань зайнятості та професійної освіти (DGEFP- *Délégation générale à l'emploi et à la formation professionnelle*) в циркулярі від 20 липня 2001: «відкрита і / або дистанційна освіта є гнучким засобом навчання організованим у відповідності з індивідуальними або колективними потребами (фізичних осіб, підприємств, територій). Вона включає індивідуальне навчання та доступ до ресурсів і набуття навичок на місці або дистанційно. Дистанційне навчання не обов'язково проводиться під постійним наглядом керівника чи викладача. У цьому циркулярі також міститься заклик до «заохочення цих нових методів навчання саме там, де вони матимуть реальне навчальне і виховне значення, і будуть підпорядковані нормам і принципам відповідності, контролю, кадровому складу, тривалості....»

Мета статті – розглянути, яким чином відкрите дистанційне навчання зовоювало галузь професійної підготовки пожежників і які комп'ютерні системи та технології його забезпечують у Франції. Дистанційне навчання побудоване на основі нових інформаційних технологій у всіх його формах (текст, звук, відео, анімація ...) і на основі Інтернету, які дозволяють підвищити якість навчання та обміну дистанційно. Учень не повинен бути самотнім, всупереч тому, що можна собі уявити, він залишається на зв'язку з репетиторами - тренерами синхронно (у реальному часі) або асинхронно (у іншому часі, або через електронну пошту) [1, с.48]. А також можуть створюватись групи, або спільноти учнів, що сприяє розвитку взаємодопомоги у навчанні.

Дистанційна освіта завжди визначає критерії, основні вимоги. Однак те, що ми називали ще вчора «e-learning» практично зникло з нашого лексикону в результаті банального підходу до концепції електронного навчання, змінами та перебудовою у галузі освіти і розвитком технологічних досягнень, які сьогодні здаються дуже незначними, другорядними по відношенню до бажання учня, його участі і готовності бути активним актором, учасником, а не тільки споживачем у процесі навчання [1, с.48]. Крім того, для репетиторів-тренерів, важливо акцентувати увагу більше на особливостях методів, ніж на технічних характеристиках кінцевого результату.

Однак, бажання «все дистанційно», що ми могли відчувати на початку, схоже, відступають. Взаємодоповнення та ефективність поєднання традиційного та дистанційного навчання, підтримується багатьма безпосередніми учасниками цього процесу, для яких особисті відносини мають основне значення, і становить 92% по відношенню до інших методів у навчанні» [2, с.29]. Департаментальна пожежно - рятувальна служба (SDIS - *services départemental d'incendie et de secours*) не є винятком з цього правила. Хоча дистанційна освіта (*la formation ouverte et à distance* або FOAD) дає можливість охопити навчальним процесом більше осіб та проводити навчання у прискореному темпі, частіше і при менших витратах, для більшості учасників навчального процесу це тільки ще один спосіб підвищення ефективності підготовки кадрів на місцях. Поєднання традиційного та дистанційного методу у процесі навчання, заспокоює і не дає особам, які навчаються, неприємного відчуття повної залежності від нових технологій та особи, що надає освітні послуги [2, с.32].

Проте більшість експертів визнають, що більше 80% вивченого у класі забувається через 15 днів. Отже є певний інтерес у можливості неперервного, гнучкого у часі навчання, а також персоналізованого та індивідуального підходу до цього процесу. Тому цілком імовірно, що цей «новий» спосіб навчання буде завтра невід'ємною частиною всіх навчальних планів, як приватних так і державних освітніх установ, і ми вже в найближчому майбутньому не говоритимемо окремо про традиційне, дистанційне або e-learning навчання, а просто про навчання [3, с.40]. Кожен процес і метод підпорядкується системі підготовки кадрів рятувальників. Нарешті, крім посилення гнучкості і економії коштів, дистанційна освіта сприятиме розвитку процесів обміну між кількома структурами, організаціями. І справді, використання технічних та педагогічних методів, які не матимуть обмежень, сприятиме об'єднанню різних організацій, і ніщо не завадить їм робити спільні проекти й інвестувати у спільну справу.

Незважаючи на незаперечний розвиток інноваційної діяльності у професійній підготовці, як і раніше залишається важко визначити необхідну кількість навчальних годин, кількість учнів і фінансову частку, інвестовану у розвиток дистанційного навчання у Франції. У галузі приватних закладів, дані проведеного соціального опитування свідчать, однак, що дистанційне навчання успішніше просувається на великих підприємствах чи структурах, і особливо стосується керівного кадрового складу. Що ж до французьких департаментальних пожежно – рятувальних служб, тільки 13% з них здійснюють на практиці дистанційне навчання [4, с.37]. Департаментальна пожежно-рятувальна служба Франції класифікується на п'ять категорій або класів за такими критеріями:

- кількість населення, що обслуговується обласною пожежно-рятувальною службою;
- щорічним її бюджетом;
- кількістю професійних пожежників;
- кількістю пожежників волонтерів.

Найважливішою є перша категорія пожежно-рятувальних служб. Ці критерії були встановлені наказом від 2 серпня 2001 року. Департаментальна пожежно - рятувальна служба 3 класу постійно у своїй освіті застосовує дистанційне навчання. Серед 1 і 5 класу пожежно-рятувальної служби метод дистанційного навчання ще не впроваджений. Отже на відміну від діяльності приватного сектору, найважливіші пожежно-рятувальні служби, залишають поза своєю увагою дистанційне навчання. Ймовірно тому, що вони володіють достатньою кількістю коштів, структурами та достатньою кількістю особового складу пожежників для організації навчання виключно на місцях. Але, хоча прикладів введення дистанційного навчання у систему освіти французьких пожежно-рятувальних служб небагато, розвиток освіти вимагає використання нових освітніх комплексів, методів та методик. Таким чином, численні департаментально пожежно - рятувальні служби зробили вже перші кроки, щоб визначити систему навчання, яка забезпечить їм гарантію якості освіти. Відсоток використання дистанційного навчання різними категоріями пожежно-рятувальних служб у Франції:

- Категорія 1: 0%
- Категорія 2: 17%
- Категорія 3: 25%
- Категорія 4: 17%
- Категорія 5: 0%

Отже ми бачимо, згідно даних професійного журналу «Soldat du feu», що у Франції 13% пожежно-рятувальних служб вже прийняли дистанційну освіту і підводять перші підсумки цього навчання. На протязі двох років з 2008, керівництво пожежно-рятувальними службами вивчало досвід впровадження відкритого дистанційного навчання з метою оптимізації засобів та ресурсів. Керівник фізичної та спортивної підготовки, майор пожежно-рятувальної служби № 54 департаменту Морт і Мозель Бруно Сеска, зазначає, що рішення про введення

дистанційної освіти для особового складу пожежно-рятувальних сил було прийнято у 2009 році з метою підвищення ефективності початкової освіти пожежників волонтерів і наступним кроком має стати покращення загальної професійної освіти волонтерів [4, с.88]. Чому саме освіта пожежників волонтерів підпадає під експеримент? Бруно Сеска пояснює це тим, що пожежно-рятувальна служба, наприклад його департаменту, налічує 1800 саперів-пожежників волонтерів і близько 200 новобранців приходять протягом року. Але на даний момент пожежно-рятувальна служба втрачає більше людей ніж набирає і тому, момент прийому на роботу і початок служби є основним пунктом для заохочення новобранців до продовження ними службового контракту. Їх подальше зацікавлення у службі залежить від якості наданої їм освіти та індивідуального підходу до її отримання. Здається нереальним навчити усіх, різних за рівнем освіти, за професією, різного віку, одночасно, на спільних заняттях, з однаковим результатом. Отже, для більшої ефективності, важливо визначити особистий і професійний план з кожним учасником, і таку можливість дає дистанційне навчання. Однак не можна забувати, що особа, яка навчається дистанційно має пройти певний період адаптації і відчувати підтримку репетитора - тренера.

Тепер певною мірою викладач, вчитель має перебудуватися у репетитора-тренера, супроводжуючу особу у навчанні учня. Беручи до уваги індивідуальні знання учня, тренер має вибрати методи викладання. Дистанційна освіта дозволяє обмежити витрати на харчування, транспорт, проживання і час, вона також зобов'язує перерозподілити ці фінансові заощадження на період набуття практичних навиків. Важливо організувати і підтримати учнів у період інтеграції та постійно, протягом навчання, щоб вони не відчували себе покинутими сам на сам з машиною.

Індивідуальний підхід у навчанні краще відповідає вимогам підготовки для дорослих. Після вибору свого власного плану навчання, кожний учень має можливість працювати у своєму темпі. Він може, за бажанням, повернутися до складних, незрозумілих питань, або швидше рухатися, коли матеріал зрозумілий. Визначення правильного шляху у навчанні і контроль навчального процесу веде учня до знань, умінь і навичок. При виборі організації для виконання дистанційних освітніх послуг для пожежно-рятувальних служб, особливу увагу приділяли засобам, методам, досвіду і багаторічній практиці. Цим критеріям відповідає EducExpert (система програм дистанційного навчання французьких пожежників) у освітянській галузі, у педагогіці, а також у консультуванні організацій. Якість графіки (анімація, ігровий аспект...) і особливо його засоби і методи навчання та контролю є високої якості, з можливістю індивідуалізувати курс і створити діалог між тренерами та стажерами. Наприклад, пожежно-рятувальна служба № 54 департаменту Морт і Мозель, яка налічує 500 професійних пожежників і 1 800 волонтерів організовує близько 500 курсів для 35 000 стажувальних днів для 6 600 стажерів (професійних пожежників і волонтерів). Кількість стажувальних днів залежить від бюджетного фінансування, що виділяється на безперервну освіту; один стажувальний день дорівнює одному навчальному дню, що проходить стажер. Таким чином, курс тривалістю два дні, що проходить один стажер, рахується як два стажувальні дні. Бюджет на професійну підготовку становить приблизно 3 мільйони євро на рік [4, с.38].

EducExpert – спеціалізована освітня структура, офіційно визнана у галузі відкритого, дистанційного навчання пожежників, з 2001 року. Основним завданням EducExpert є забезпечення комплексу послуг з метою набуття знань і умінь, згідно найкращих методів і діючих правил, використовуючи передові інформаційно-комунікаційні технології (technologies de l'information et de la communication (TIC)). EducExpert є міжнародним підприємством, яке завжди вигідно виділяється у своїй пропозиції послуг, маючи пріоритетом у своїй діяльності особливі і різноманітні потреби ринку. Значимість, цінність цієї програми, складових частин її організаційної культури, полягає у всіх її послугах, діях, акціях, рішеннях та готових результатах. Характеристики, які вигідно відрізняють цю

структуру від інших подібних продавців своїх послуг на ринку праці, це в першу чергу обов'язковість у виконанні взятих на себе завдань, чітко виражений професіоналізм, гнучкість, щодо специфічних потреб клієнтів, динамізм команди професіоналів, яка завжди у пошуку найкращих рішень для своїх клієнтів.

У липні 2007 року EducExpert робить перші кроки у Франції. При підтримці і на запрошення військового керівництва Бригади пожежників Парижа, керівний склад EducExpert зустрівся з відповідальними особами Бригади пожежників Парижа, Батальйону морських пожежників Марселю, представниками Вищої національної школи офіцерів пожежників (ENSOSP) і департаментальних пожежних служб. Восени 2007 року EducExpert, зміцнюючи свої позиції, представляє на Конгресі французьких пожежників у м. Клермон-Ферран концепцію дистанційної освіти у навчальному процесі пожежників з надією отримати схвалення цього нового принципу навчання головним керівництвом професійної освіти пожежників. Ще одним завданням для EducExpert було налагодження тісних зв'язків з безпосередніми учасниками цього процесу. Почали створюватись стратегічні зв'язки і, дякуючи численним особистим зустрічам, зміцнилась позитивна оцінка по послуг і діяльності EducExpert. Перші досягнення у відкритому, дистанційному навчанні були зроблені у 2008 році на базі департаментальної пожежної служби у м. Люаре. Поважаючи французький ринок праці і для ще більшої професійності EducExpert, весною 2008 року, приступила до створення і введення у свій корпус спеціалізованої команди, яка складалася на 100% з французів. 6 червня 2008 року, EducExpert офіційно відкриває свої філії у м. Валь Д'Ероп і м. Сен і Марн.

Перші навчальні групи, які використовували систему відкритого, дистанційного навчання, розроблену EducExpert, розпочали заняття у складі департаментальної пожежної служби № 45. Успіх глобального підходу системи EducExpert і якість отриманих результатів у навчанні, а також управління навчальним процесом, дозволили зробити позитивні висновки з цього першого досвіду. З цього дня почали з'являтися численні партнерські і пілотні проекти на національному рівні і рівні департаментальних пожежних служб. У вересні 2008 року, представники EducExpert були запрошені у Вищу національну школу офіцерів пожежників (ENSOSP) для участі у семінарі з питань відкритого, дистанційного навчання і зустрілись з керівними кадрами Національної Федерації пожежників і Цивільного захисту та безпеки. У жовтні цього ж року представники EducExpert були присутні на Національному Конгресі Національної Федерації пожежників Франції у м.Ренн. Дякуючи професійній праці, EducExpert стає незамінним учасником у професійній підготовці військових та професійних пожежників і пожежників волонтерів у Франції.

Висновок. Необхідність застосування дистанційного навчання у професійній підготовці фахівців є незаперечна. На навчання приходить молодь, яка добре орієнтується у галузі використання мультимедійних засобів. На даний час новобранці мають засвоювати знання значно більше годин (кількість годин збільшилася з 40 до 196), доступність знань під час традиційних лекцій обмежилася. Керівники Центру професійної освіти регулярно висловлювали своє невдоволення змістом навчання, а пожежники, безпосередні учасники навчального процесу, скаржилися на те, що важко засвоювати лише теорію протягом восьми годин, сидючи на стільці. Знаючи, що досвід і майстерність народжується з практики, і що саме в цьому контексті їх можна ефективно удосконалити і розвинути, найкращим рішенням було допуск дистанційного навчання на заняття пожежників і вивільнення, таким чином, більше часу та фізичних можливостей на професійні практичні заняття, які гарантують кращий оперативний результат.

Література:

1. Bluteau F., Bésille J., Fleury F., Léger B. La webcampagne, comprendre, innover, sécuriser Editions WEKA, Paris Cedex 2008-120 p.
2. Blandin B. Formation ouverte et à distance.- Actualité de la formation permanente № 189. Paris, Centre Inffo 2004.
3. «Soldat du feu» magazine №35 novembre - décembre 2009 – 92p.
4. «Soldat du feu» magazine №36 janvier – février 2010 – 92p.
5. Formation à distance en France [Електронний ресурс] – Режим доступу <http://www.sites.fse.ulaval>. – Заголовок з екрану. 2008р.

Статтю присвячено актуальній проблемі дистанційного навчання у професійній освіті французьких пожежників, його впливу на рівень знань та засвоєння навчальної інформації. Проблеми дистанційної освіти на даному етапі розвитку сучасних інформаційних технологій є доволі актуальними. Стаття містить інформацію про впровадження новітніх інформаційних технологій у навчальний процес у департаментальних пожежних службах та у Вищій національній школі офіцерів пожежників.

Ключові слова: дистанційна освіта, відкрите дистанційне навчання, ресурси, індивідуальний підхід, стажувальний день, особистий і професійний план, репетитори-тренери, синхронний та асинхронний зв'язок, професійна підготовка.

Статья посвящена актуальной проблеме дистанционного обучения в профессиональном образовании французских пожарников, его влиянию на уровень знаний и усвоение учебной информации. Проблемы дистанционного обучения на данном этапе развития современных информационных технологий достаточно актуальны. Статья содержит информацию о внедрении новейших информационных технологий в учебный процесс в департаментальных пожарных службах и в Высшей школе офицеров пожарников.

This article is focused on the problems of the distance study in professional education of the French fire-fighters, its influence on the level of the knowledge and mastering of the learning information. The problems on the present stage of development of modern information technologies are actual. The article has an information about introduction of the newest information technologies in the educational process in the departmental fire services and in High School of the fire officers.

УДК 316.723:658.3
ББК 71.05+60.54

С.С. Пудова
м. Вінниця, Україна

ПРОФЕСІЙНА КУЛЬТУРА В ОРГАНІЗАЦІЙНОМУ КОНТЕКСТІ

Постановка проблеми. Питання професіоналізму все більше знаходять відображення в науковій літературі. На важливості професійної компетентності, професійної етики, інтелектуальних здібностей фахівця роблять наголос науковці різних країн. Дж. Болл (J. Ball) [1], зокрема, зауважує, що сьогодні є ситуації непрофесійної поведінки, некомпетентності, байдужості працівників, погіршення послуг, які надаються клієнтам, тощо. Для вирішення цих проблем має зосереджуватись увага на позитивних цінностях, високих стандартах поведінки майбутнього фахівця тощо. Професіоналізм кожного працівника потребує постійного, активного розвитку. Підвищення вимог до професійної складової особистості збільшує кількість досліджень щодо професійної культури в економічному, філософському, соціологічному, психолого-педагогічному напрямках.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Аналіз змісту поняття професійної культури та розкриття її структури проводили такі дослідники як Г. Балл, Л. Богданова, В. Ігнатов, І. Зарецька, С. Макарова, М. Пилипенко та інші. Питанням організаційної культури (культури організації) та її зв'язку з професійною культурою приділяли увагу С. Абрамова, І. Костенчук, С. Луков, Г. Сандерс (G. Sanders), Г. Хофстід (G. Hofstede) та інші. Питання професійної компетентності розкриваються у роботах таких науковців як В. Адольфа, Л. Волошко, Л. Гусак, Л. Кайдалової, Дж. Каллагана (J. Callaghan), А. Кларка